

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 9.

LETNIK XXIII.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.

V LJUBLJANI, DNE 15. SEPTEMBRA 1922.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA.

Dr. A. Korošec: Nadaljnji razvoj zadrugištva	113
Ivan Avsenek: O draginji	114
Dr. Basaj: Kako bi mogli ohraniti vrednost zadrugišnega kapitala v slučaju, da naš denar še naprej pada	117
Anketa Glavnega Zadrugišnega Saveza v Beogradu radi aprovizacije pasivnih krajev.	
Nekaj navodil za blagovne zadruge	122
Nove naredbe	124
Zadrugištvo	125

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 9, I. 1922.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrečno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drug občen zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Mlekarske zadruge v Sorici, r. z. z o. z., se bo vršil 1. oktobra 1922, ob 3. uri pop. v mlekarni. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Odobrenje rač. zaključka za leta 1919, 1920 in 1921. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske gospodarske zadruge v Dolenji vasi pri Cerknici, r. z. z o. z. v likvidaciji, se bo vršil dne 24. septembra 1922, ob 8. uri dopoldne v Gasilnem domu. 1. Sklepanje o poročilu likvidatorjev. 2. Sklepanje o shrambi poslovnih knjig.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Št. Jurju pri Kranju, r. z. z n. z., se bode vršil v nedeljo dne 24. septembra 1922 ob 3. uri popoldne v uradnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1921. 3. Vo-

litev načelstva in nadzorstva. 4. Prememba pravil. 5. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Stavbne zadruge v Lescah, r. z. z o. z., bo v nedeljo dne 24. sept. 1921 ob 6. uri zvečer v hiši št. 16 v Lescah. 1. Sklepanje o likvidaciji zadruge. 1. Volitev likvidacijskega odbora. 3. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Električno-strojne zadruge v Šmarci, r. z. z o. z., se bo vršil v nedeljo 8. oktobra 1922 ob pol 4. uri popoldne v cerkvenišču na Homcu. 1. Poročilo načelstva. 2. Volitev načelnika in enega odbornika. 3. Volitev enega nadzornika. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice pri Sv. Petru na Medved. selu, r. z. z n. z. se bo vršil dne 24. septembra popoldne ob 3. uri v župnišču. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računsk. zaključka za l. 1921. 3. Slučajnosti.

Kmetijska zadruga v Račjem, r. z. z o. z. sklicuje, ker napovedani občni zbor dne 3. sept. 1922. vsled premale udeležbe ni bil sklepčen, drug občni zbor, ki se bo vršil dne 22. okt. 1922, ob istem času, na istem kraju in z istim dnevnim redom. — Ta občni zbor bo v smislu pravil sklepal o likvidaciji zadruge veljavno brez ozira na število navzočih zadrugišnikov. Blaž Lešnik, l. r. nač. namesnik.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 15 Din. na leto, za pol leta 7-50 Din., za četrt leta 3-75 Din.; za člane zvezinih zadrug po 10 Din. na leto. Posamezna številka 1-50 Din. — Izhaja enkrat na mesec. Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po dogovoru.

Dr. Ant. Korošec.

Nadaljnji razvoj zadružništva.

Med evropskimi državami imajo najbolj razvito zadružništvo Nemčija, Anglija, Francija in Rusija. A v vsaki izmed teh držav se je najbolj razvila ista panoga zadružništva, ki je našla za svoj razvoj v vladajočih gospodarskih prilikah najbolj ugodna tla. Anglija je na prvem mestu s konsumnim zadružništvom. Ko so se začele v tej državi snovati prve zadruge, je bila velika obrt že zelo razvita in njej ob strani je trpelo fabriško delavstvo, ki se je oprijelo zadružne misli ter si začelo snovati konsume. V Nemčiji je zadružna misel naletela še na malo obrt in na brez kreditni kmetski stan, za to je tam domovina vzornega kreditnega zadružništva, ki se je razvilo do največje popolnosti. Francija je država nakupovalnih in prodajalnih ter produkcijskih zadrug, ker so se tam začele najprej širiti socialistične misli, ki prožijo gospodarsko slabejšemu pomoč napram gospodarsko močnejšemu. V Rusiji, kamor se je zadružna misel iz imenovanih držav najpozneje preselila, so našte vse tri oblike pripravno zemljo, zato so se hitro udomačile in se izpopolnile do največjega razmaha, doma v monopolistični, preko lastnih mej v mednarodni, svetovni smeri.

Zdi se, da je kreditno in konsumno zadružništvo v lastnem delokrogu doseglo

že svoj višek in da je možnost njegovega nadaljnega razvoja dana še v zvezi z drugimi oblikami zadružništva. Kreditne zadruge so objele vse, ki potrebujejo kredita in ki ga ponujajo, a konsumne zadruge so našle pota, da sta proizvajalec in odjemnik prišla v neposredni stik; še več, prevzele so same proizvajanja in s tem dosegle socialni ideal, da kapital služi delu in ne narobe.

V Jugoslaviji je slika takole: Kreditno zadružništvo je skoro do dovršenosti izvedeno v Sloveniji, kjer so tudi prvi nastavki čistega konsumnega zadružništva. Precej razvito je kreditno zadružništvo v Vojvodini. V hrvatskih in srbskih krajih se je razvilo nakupovalno zadružništvo, a ker je zaostalo kreditno, je v vednih potežkočah zaradi denarnih sredstev ali pa odvisno od bančnega kapitala.

Vse oblike zadružništva iščejo svoj vrhunec v tem, da same ali med seboj v zvezi vzamejo v roke produkcijo in razdeljevanje te produkcije, trgovino. V dobi domačega in mestnega gospodarstva je vladal konsument, sedaj v dobi narodnega in svetovnega gospodarstva vlada kapitalistični producent in njegov pomočnik, kapitalistični trgovec. Zato je umevno, da si konsument išče zaščito proti premoči proizvajalca in

razdeljevalca s tem, da še združnim potom sam ustvarja produkcijo in trgovino.

Bolj se zavedajo kapitalistični producenti in trgovci nevarnosti, ki jim vstaja v smernem združnem delu, nego se zaveda združništvo svoje važne in velike naloge. Pristaši individualistične proizvodnje in trgovine v Jugoslaviji so na svojih sestankih nedavno namerili v resolucijah prve topove proti združništvu. Njihovi eksponenti na krmilu delajo velike težave združništvu in ga izključujejo od vseh splošnokoristnih akcij, za katere je samo ono sposobno in poklicano. V sedanjih težkih časih za nabavo kredita ga prepuščajo samemu sebi. Iz nemške združne literature izvemo, da zastavlja veletrgovina vse sile, da bi veleindustrija pretrgala z združništvom vse trgovske zveze.

Združništvo ima danes nalogo, da se razvija v ono gospodarsko silo, ki bo s svojo produkcijsko organizacijo uplivala na vso produkcijo in s svojo gosto razpredeno mrežo na razdeljevanje produkcije. Podlaga za oboje je združni kapital, ki ne služi osebnosti, ampak splošnosti. Mogoče, da ji bo daljna bodočnost odkazala še večje in obširnejše naloge, kakor si to zamišlja francoski socializem, ki hoče namesto sedanje individualistične gospodarske organi-

zacije postaviti združno. Webbova struja na Angleškem je francoski zamisli sorodna, četudi ne povsem ž njo istovetna. Ruski sovjetski poskusi z združništvom so dokazali vsaj to, da so še preuranjeni. Za sedaj pa je neoporečno naloga združništva, da tvori nadomestilo za pomanjkljivo delitev dela in pomanjkljivo združitvev dela. Združniški usroj še ni dovolj gibljiv, da bi lahko prevzel vse naloge, ki jih sedaj izvršujejo individualistična podjetja tam, kjer je treba brze dispozicije, velikega rizika in kjer je veliko valovanje kvalitetnih razlik ter cen.

Ideal bi bil, da bi se moglo vse jugoslovansko združništvo za to nalogo zjediniti v eno vrsto. Toda jugoslovansko združništvo v celoti je še danes nesposobno za tako skupno akcijo, ker ni, ne v horizontalni ne v vertikalni smeri, enako razvito. Prej bi bilo za to sposobno slovensko združništvo. Potreba za skupen nastop se gotovo čuti v vseh slovenskih združnih krogih. Ta skupnost se sicer še ne bo dala uresničiti pri lokalnih združnih jedinicah, ki so tvorbe različnih političnih in gospodarskih struj, pač pa pri višjih centralnih organizacijah. Čas in potreba sta tu, upajmo, da pride kmalu tudi razpoloženje. Pri nas ga ne manjka.

Ivan Avsenek:

O draginji.

Ravno sedaj doživljamo v naši državi nov draginjski val. To je znan pojav, saj smo ga doživeli pri nas že parkrat po vojski. Ker pa je ta val veliko socialno zlo, ga skušajo vsi javno odgovorni faktorji uničiti oziroma kolikor mogoče omejiti. Zato sliši mo zopet o enkefah proti draginji, o protidraginjskih ukrepih, o boju proti draginji

i. t. d. Tudi to so stare in znane metode, ki pa o njihovem uspehu dvomi marsikdo. Ker se dosedaj niso obnesle, zato je malo upanja, da bi se ravno sedaj. Kje tiči vzrok? Morebiti se mu približamo najbolj, ako si pokličemo v spomin par tudi starih naukov iz politične ekonomije.

Povečanje draginje ima lahko trojen vzrok: zmanjšanje ponudbe, povečanje popraševanja ali pa oboje skupaj.

Ako vzamemo v pretres najpreje zmanjšanje ponudbe, dobimo sledečo sliko: Naša država je pretežno agrarna država t. j. producira predvsem živila, toda ne vseh. Kot agrarna država ima to prednost, da prideluje v prvi vrsti „vsakdanji kruh“, ima pa tudi najbolj temno stran takih držav: možnost slabih letin. Letos jo imamo: četudi poljedelci v posameznih krajih morda ne tožijo, vendar je površina „pasivnih krajev“ relativno zelo narasla. Ponudba živil bo to leto gotovo manjša, ker se jih je pač manj pridelalo. Tudi pri stabilni, — povdarjam stabilni — valuti bi se torej cene živilom dvigale do one točke, kjer bi jih ustavile konkurenčne ponudbe iz inozemstva. Povišanje cen živilom se torej pri slabih letinah ne da preprečiti; kar se da doseči, je le omejitev hitrosti njihovega naraščanja.

Glasom draginjskih števil (glej Naše zapiske št. 5 in 6 stran 69) pridelujemo doma vsa ona živila, ki tvorijo približno 50% vsega, kar je človeku za življenje najbolj potrebno. To so moka, koruza, krompir, fižol, meso, mast, sol, mleko, kislina, torej skoraj brez izjeme stvari, ki jih normalno celo izvažamo. Iz tega sledi, da jih je zmeraj dosti za domačo potrebo, da, celo pri slabih letinah, ako zadnje ne zavzemajo katastrofalnega obsega, ki ga pa letos vseeno še ne moremo konstatirati. Pri stabilni valuti — zopet povdarjam stabilni valuti — bi pri nas letos najbrž mnogo ne izvažali, cene bi se ravnale po svetovnem trgu ali bolje povedano: dosegle bi svetovno kupno pariteto, t. j. domače blago bi stalo toliko kolikor importirano.

Iz vseh dosedanjih poročil se da sklepati, da je letos produkcija vseh teh živil

pri nas približno tako velika kot verjetni letoletni konsum. Blago je torej tukaj, čeprav ne v takih množinah, kot bi radi videli. Ponudba bi se morala zmanjšati samo za ono množino, ki je manjka do normalne produkcije. Vidimo pa v resnici, da se je ponudba zmanjšala v veliko večji meri, oziroma, da so že slučaji, kjer je ponudba sploh izginila s trga. Zakaj? Zopet se moramo vrniti do osnovnega problema in reči: Ponudba se vrši dejansko le tedaj, ako ima ponudnik blago in ako ga hoče prodati. Enako merodajna sta oba pogoja. (Tretja možnost: mora ga prodati, pride v poštev le pri gospodarskih katastrofah n. pr. letos pri naši živinoreji).

Hoče prodati: Tu je osnovni in najbolj komplicirani del celega problema. Tu stopijo v boj socialni, gospodarski, razredni, politični interesi itd. in odgovorov je toliko, kolikor je stališč oziroma interesnih sfer. En vzrok, ki se preje niso veliko zmenili zanj, ki ga pa pri sedanjem gosodarskem položaju morajo upoštevati vsi, najsi zagovarjajo te ali one interese, je strah pred nestalno vrednostjo denarja. Vsak se boji prodati, akoravno ne potrebuje denarja, kajti sploh ne ve, kaj bi z denarjem počel. Ako drži denar v katerikoli obliki, ga doleti gotova zguba. Strah pred slabim denarjem ima pač za posledico stremljenje za čim večjim dobičkom; ako že mora človek zamenjati blago za slab denar, tega ne bo storil tako dolgo, dokler si v ceni oziroma v dobičku ne zasigura, rekli bi, zavarovalne premije za eventuelne zgube vsled padca vrednosti pri denarju. To so psihologični pojavi, ki jih ne zatreš z nobenim pritiskom od zunaj, pa naj jih dela magari tudi sama državna oblast. Druga posledica strahu pred slabim denarjem je pa splošna spekulacija na povišanje cen. Ona dvigne sunkoma cene nad svetovno pariteto ali z drugimi beseda-

mi: potisne že itak majhno kupno moč slabega denarja pod njegovo borzno t. j. zlato vrednost. Posledica je, da kupna moč slabega denarja konstantno pada in vleče za seboj njegov kredit v propast: splošno povišanje cen ali draginja žene borzni kurz denarja navzdol.

Kaj pa z onimi ostalimi 50% vsega, kar rabimo nujno za življenje. Približno 17% od tega pridelamo doma (kurjava, obutev, milo itd.). O teh predmetih velja, kar smo rekli zgoraj. Ostalih 33% pa mora uvažati iz inozemstva. Že ta številka sama govori veliko: eno tretjino vsega, kar rabi 12 milijonov Jugoslovanov, moramo uvažati! Glavne postavke teh 33% tvorijo seveda manufakturno, kolonijalno blago, olje itd.

Da inozemstvo producira dosti te vrste blaga, ni treba dvomiti; da ga hoče prodajati Jugoslaviji, istotako ni treba dvomiti. Vprašanje je samo, za kakšno protivrednost ga hoče prodajati, ali z drugimi besedami: ali zahteva plačilo v našem ali tujem denarju. Sedaj imamo, če izvzamemo Severno Ameriko, po celem svetu samo kreditni denar. Inozemstvo bo torej prodajalo vedno le v onem denarju, ki ima do njega več zaupanja. Da gremo takoj in medias res: dinar spada med one denarne edinice, ki imajo najmanj kredita, kajti tuje blago moramo plačevati skoraj izključno v tujih valutah. Zakaj pa inozemstvo ne zaupa našemu dinarju? Ker se boji njegove vedno menjajoče se vrednosti. Zopet smo tam, kjer smo bili: nestalnost v vrednosti denarja omejuje ponudbo tujega blaga v našem denarju do skrajno ozkega obsega. Dodajmo še: ker je omenjenih 33% iz draginjskih številčk nujno potrebno za življenje, si moramo protivrednost zanje istotako za vsako ceno nabaviti v tujih valutah. Zato pa gredo tuje valute tudi tako konstantno navzgor.

Če torej povzamemo dosedanja izvaja-

nja, moramo reči: Kar rabimo neobhodno za življenje, pridelamo na dve tretjini doma, eno tretjino uvažamo. Blaga na ponudbo je dosti, ponudba je omejena samo po intenziteti strahu pred dinarjem pri domačih ponudnikih in po pomanjkanju zaupanja do dinarja pri inozemskih prodajalcih. Obseg te ponudbe je v direktnem proporcu k vrednosti dinarja: čim bolj pada vrednost dinarja, tem bolj se zožuje obseg ponudbe in narobe

II.

Kaj pa popraševanje? Rekli smo: povečanje popraševanja more biti povod draginji. Popraševanje ne izvira direktno iz konsuma, ampak iz kupne moči posameznih konsumentov, kajti človek ne povprašuje po oni množini blaga, ki bi jo lahko konsumiral, ampak po oni množini, ki jo lahko kupi. Kupi pa normalno lahko samo toliko, kolikor ima dohodkov. Popraševanje ima torej svoje meje v dohodkih. Čim več je celokupnih dohodkov, tem več je popraševanja in narobe.

Ali so dohodki pri nas po vojski narasli? Vsi znaki kažejo ravno nasprotno. Dohodki vseh vrst so sedaj veliko manjši kot pred vojsko, ako primerjamo njih položaj pred in po vojski na podlagi njih realne vrednosti. Ne plače, ne zemljiške rente, ne obresti ne dosegajo predvojne realne vrednosti, le redko jo dosegajo podjetniški dobički. Kot nameček k temu je celo narodno gospodarstvo pretrpelo velikanske zgube pri devalvaciji denarja, nalaganju denarja v posojilih vseh vrst itd. Te izgube danes še daleč niso pokrite z novimi produkcijskimi dobički, ne glede na to, da se ti dobički, kolikor jih pač je, ne zbirajo v onih rokah, ki so zgubile premoženje v devalvaciji denarja in posojilih.

Ker so dohodki manjši, se je zmanjšalo tudi popraševanje, to je: omejilo se je

samo na najbolj potrebne stvari v življenju. Na strani popraševanja torej ne smemo iskati direktnih vzrokov povečanju draginje. To pa je tudi vzrok, zakaj smo v poglavju II. vzeli v pretres samo ono blago, ki spada med najnujnejše za življenje.

Pač popraševanje indirektno vpliva na draginjo in sicer potom kupne moči denarja. Dočim ima namreč ponudba na svoji strani blago, ima popraševanje na svoji strani samo slab denar. Ker pa kupna moč denarja ni stabilna, popraševanje pa gotove predmete rabi neobhodno, je ponudnik v premoči in kupec mora plačati zanje vsako ceno, kajti vsakdo izda raje vse, predno mu je treba umreti od lakote. Popraševanje v takih slučajih tišči samo navzdol kupno moč denarja in žene cene kvišku.

III.

Iz vseh teh izvajanj vidimo, da je problem draginje prav za prav samo posledica nestalnosti denarne vrednosti. Treba je

najpreje rešiti problem stabilnosti denarja. To je temelj vseh drugih vprašanj. Dokler tega ne bomo rešili, ni mogoča rešitev draginjskega in drugih enakih vprašanj. Stabilnost denarja bi morala stati v ospredju vseh političnih, socialnih in gospodarskih problemov. Temu problemu bi se — začasno — morala podrediti vsa druga vprašanja, pa najsi bodo še tako važna. Dokler ne bomo imeli stabilnega denarja, bodo vsi gospodarski projekti, javni proračuni, socialne reforme itd. zidani na pesek.

Seveda se s tem problemom ne bavi nihče rad, kajti njegova rešitev bi zahtevala ogromnih žrtev na vseh poljih. Za žrtve pa danes ljudje niso voljni, ker imajo več veselja nad atmosfero nezadovoljnosti na eni strani in nad obsegom dozdevnega osebnega dobička na drugi strani. Kdor pa ne uboga, ga tepe nadloga in tako bo tepla tudi nas zmeraj bolj, dokler pod njenimi udarci ne pridemo do pameti.

Dr. Basaj:

Kako bi mogli ohraniti vrednost zadružnega kapitala v slučaju, da naš denar še naprej pada.

Pred vojno je gospodarstvo šlo po gotovih kolesnicah. Z ozirom na ustalene razmere se je obče priznavalo, da veljajo v gospodarstvu gotovi, nespremenljivi zakoni, katerih se je treba držati in preko katerih ne sme nihče brez škode za se oziromaj za zadrugo.

Kolikor smo se Slovenci že pred vojno pečali z gospodarskimi vprašanji, smo se ravnali po obče priznanih ustaljenih načelih, ki jih je izdelala veda in praksa velikih, bogatih, gospodarsko visoko stoječih držav.

Tako smo tudi n. pr. glede zadružništva

prevzeli obče priznana načela v zadružništvu, da je namreč glavni namen zadružništva zaščita gospodarsko slabjših potom samopomoči, potom združenja. Ta zaščita se daje ali v obliki potrebnega kredita po kolikor mogoče nizki obrestni meri, ali pa s tem, da se za konsum potrebno blago nakupuje skupno ali pa, da se za prodajo namenjeno blago skupno prodaja oziroma celo skupno producira. Dalje je veljalo kot splošno načelo kreditnega zadružništva to, da je v zadružništvu vsaka špekulacija strogo zabranjena, ker

pomeni špekulacija z združnim denarjem nevarnost za kreditno zadrugo in s tem za one, ki so kreditni zadrugi kot vlagatelji denar zaupali. S prepovedjo špekulacije je bila izključena nevarnost in je bilo dano potrebno zaupanje v kreditni zavod.

Danes so se vsled neurejenega gospodarstva, vsled nestalne valute, katera je glavni vzrok neurejenih razmer, katera najbolj zavaja k špekulaciji in vsled tega povzroča splošno gospodarsko neurejenost, razmere temeljito spremenile in priznati moramo, da je danes naloga združništva, da štiti, kolikor mu je v lastnem delokrogu mogoče, predvsem vlagatelje pred veliko škodo, katero pomeni za vse vlagatelje padanje valute. Nasprotno pa pri stalno padajoči valuti posojilojemalec ne potrebuje zaščite, ker on pri padajoči valuti z vsakim posojilom dobro zasluži. Vsled tega je po kreditu, po denarju hranilnic in posojilnic veliko povpraševanje ne samo s strani takozvanih malih ljudi, malih kmetov in obrtnikov, ampak tudi trgovina in celo industrija skuša naravnost ali po ovinkih priti do cenenih združnih kreditov in s tem obogateti. Vsa ta špekulacija je seveda zidana na dosedaj izkušeno prakso stalno padajoče valute. Radi tega nastaja za združništvo važno in težko vprašanje, kako zaščititi vlagatelja pred škodo, ki jo trpi vsled padajoče valute in kako obremeniti posojilojemalca, da veliki profit, katerega napravi gotovo z vsakim posojilom vsled padanja valute, pride vsaj v gotovi meri tudi v korist združništvu in vlagateljem.

Eno sredstvo, s katerim preskrbimo vsaj malenkostno odškodnino vlagateljem, je povišanje obrestne mere. Pojavljajo se predlogi, naj se vlagatelju, kateri izgubi vsled padanja valute v teku gotove dobe 30 ali celo 50% na realni vrednosti svoje

vloge, da odškodnina v višji obrestni meri, ki naj znaša vsaj 10%. Priznati moramo, da je zahteva po zvišanju obrestne mere upravičena ravno radi padanja valute, kakor moramo tudi priznati, da združna zahteva po kolikor mogoče nizki obrestni meri velja le za normalne razmere. V tej povišani obrestni meri imamo dve postavki: prva pomenja običajne združne obresti in znaša po razmerah časa, kraja in po obliki posojila 3% do 5%, druga postavka pa tvori zavarovalnino ali odškodnino za padajočo valuto in je sorazmerno pričakovanemu padanju valute lahko višja ali nižja. Iz teh dveh postavk sestavljeni procent odškodnine torej ne pomeni več samo obresti za posojilo, ampak pomeni obresti plus odškodnino za padajočo valuto, ki naj jo dobi zadruga oziroma vlagatelj.

Drugi način rešitve realne vrednosti v združništvu zbranih prištedenih svot naj bi bil ta, da združni denar, zbran v hranilnicah in posojilnicah, pride zopet v roke zadrug, zlasti nabavnih in prodajnih zadrug, produktivnih zadrug, obrtniških zadrug, ki te kredite investirajo v svojih napravah ali jih rabijo kot obratni kapital v svojem obratu in tako tem vsotam rešijo z investicijo ali z obratom njih realno vrednost.

Na ta način se je dejansko rešila združnemu denarju do danes v veliki meri njegova vrednost. Vsi številni krediti najrazličnejšim zadrugam, v kolikor so jih zlasti zadruge imele od hranilnic in posojilnic že pred vojno, vsi krediti, ki so jih zadruge doživale od Združne zveze pred vojno in ves čas po vojni, so dosegali tudi namen, da se združnemu kapitalu njegova notranja vrednost ohrani in zavaruje pred škodo, ki jo trpi vsled padanja valute. Za primer naj navedemo le par takih zadrug, ki imajo za svoj obrat in so imele za svoje investicije večje kredite, kakor Gospodarska

zveza, I. delavsko konsumno društvo, razne produktivne zadruge. Ako znašajo krediti, ki jih imajo od Zadrुžne zveze razne zadruge, danes že blizu 150 milijonov kron, je to dokaz, da je Zadrुžna zveza v veliki meri to nalogo že izvršila in je le vprašanje, ali so vse zadruge kredite Zadrुžne zveze tako uporabljale, da se je realna vrednost zadrुžnega denarja ohranila v korist celokupnega zadrुžništva. Omenjati moramo tukaj tudi Zadrुžno gospodarsko banko v Ljubljani, ki je z investicijami in podjetji, katera so velike važnosti in koristi za naše kmetijstvo, gotovo ohranila velikim svotam zadrुžnega denarja njihovo vrednost.

Proti temu utegne kdo ugovarjati, češ kaj meni kot vlagatelju mar, ako ena ali druga zadruga vsled tega pridobi, jaz kot vlagatelj pa vendar trpim zgubo vsled padanja valute.

Na to odgovarjamo, da smatratno vse zadrुžništvo kot veliko zadrुžno družino, solidarno in pripravljeno, vzajemno si pomagati, vzajemno žrtvovati za skupne zadrुžne namene zlasti za ohranitev in okrepitev zadrुžništva v teh gospodarsko kritičnih in težkih časih. V tej zadrुžni družini je vsakdo član različnih zadrug. Radi tega se njegova škoda, ki jo morebiti trpi kot vlagatelj pri hranilnici in posojilnici vsled padanja valute, na drugi strani popravi s profitom, ki ga ima kot član konsumnega društva ali produktivne zadruge ali elektrostrojne zadruge s tem, da je ena ali druga teh zadrug dobila od hranilnice in posojilnice kredit.

Ta način reševanja vrednosti zadrुžnega denarja predpostavlja zelo razvito, globoko zadrुžno zavest, da so vsi zadrुžniki člani ene velike družine in kar posameznik dá za to družino, to ni žrtev, to ni zanj izguba, to ni škoda, ker je dal s tem tudi samemu sebi. Dalje predpostavlja ta

način tudi zelo dobro organizirano, razvito, ozko zvezano in diferencirano zadrुžništvo, v katerem je vsakdo z ozirom na razne svoje potrebe istočasno član različnih zadrug tako, da škoda, ki jo morebiti trpi kot član ene zadruge, popravi s profitom, ki ga ima kot član druge zadruge. Kdor je sebičen, kdor je individualist, kdor živi po načelu: „Vsak za se, Bog pa za vse“, ta seveda ne bo našel zadoščenja svoji sebičnosti v zadrुžni družini, v delu in žrtvah za njo.

S tega idealnega zadrुžnega stališča bi morali postaviti za rešitev vrednosti zadrुžnega kapitala načelo, da naj vse zadrुžne prihranke do poslednjega vinarja uporabi v svojem delokrogu zadrुžništvo samo.

En važen pogoj pri tej zadrुžni uporabi vsega zadrुžnega kapitala v svrhu rešitve njegove vrednosti pa je sledeči. Zadruga, ki dobi zadrुžni kapital na razpolago za investicije ali za obratovanje, mora tako gospodariti, da pri obratovanju ne gubi, ne manjša notranje vrednosti poverjenega ji kapitala. Ako n. pr. konsumno društvo dobi od hranilnice in posojilnice 200.000 K posojila za nakup blaga, mora potem gledati na to, da ima stalno tako množino blaga v zalogi, kakršna se je v času izposojila dobila za ta denar, ali pa da ima mesto blaga vsakokrat toliko denarja, da po tedanjih cenah zalogo lahko takoj dopolni na začetno višino. Čisto napačno pa bi bilo, ako konsumno društvo proda blago po nabavnih cenah le s pribavkom režije. Ko pa hoče za izkupiček zalogo zopet dopolniti, more vsled povišanih cen nakupiti le manjšo zalogo blaga. Na ta način bi se s prodajo in z novimi nakupi zaloga stalno manjšala in tako bi konsumno društvo naposled pri padcu valute, do kakršnega je n. pr. prišlo v Nemški Avstriji, imelo v zalogi le nekaj malega moke

ali samo še kaki dve srajci, čeprav je to društvo že s prvega početka delalo s kapitalom 200.000 K. Ako pa društvo ne bi hotelo stalno krčiti obsega svojega obrata, moralo bi stalno poviševati svoj kredit pri hranilnici in posojilnici in bi naposled pri istem obsegu obrata, pri katerem je delalo z začetnim kreditom 200.000 K, moralo na koncu delati z več milijonskim kreditom.

Trgovci tako ne delajo, ker bi se na ta način v kratkem uničili. Trgovci prodajajo po dnevnih cenah. Te cene pa vsebujejo poleg nabavne cene z režijskim pribavkom in običajnim procentom dobička še gotov znesek, ki odgovarja višini, za kolikor so en gros cene med tem zrasle oziroma pravilneje, za kolikor je naša valuta med tem padla (kar se izraža ravno v povišanih cenah blaga). Zato pa trgovci kljub padanju valute vodijo svoj obrat v nezmanjšanem obsegu, ne da bi morali pri tem povečavati svoj dolg. Ako pa svoj dolg povečavajo, storijo to le zato, da obrat še razširijo in s tem skušajo zopet profitirati na račun padajoče valute.

Ako zadruge postopajo drugače nego trgovci, ako ne znajo svojemu obratu ohraniti prvotnega obsega, temveč sorazmerno padanju valute svoj obrat zmanjšujejo, potem ne rešujejo vrednosti zadružnega kapitala, ampak kapital tudi v njihovih rokah gubi, se krči in taja po svoji notranji vrednosti, kakor če bi ležal mrtev doma.

S tem, da smo postavili načelo, da naj se zadružni kapital rešuje potom zadružništva in na ta način prihaja eni zadrugi v korist to, kar gubi druga, pa seveda ne iz-

ključujemo prvotnega cilja in namena zadružništva: pomagati gospodarsko slabim. Kot že omenjeno, se ta namen z gornjim načinom izvršuje. Izvršuje naj se pa tudi še naprej v stari obliki, da dajejo hranilnice in posojilnice manjša posojila na krajšo dobo malim posestnikom in obrtnikom, da se jim pomaga v nesreči, ali da se izboljšuje njihovo gospodarstvo. Takih manjših kreditov hranilnice in posojilnice tudi danes ne smejo odrekati, čeprav vidijo, da pri tem vlagatelj dejansko gubi in da izposojevalec vsled padajoče valute dejansko mnogo pridobi.

Ni pa na mestu, da hranilnice in posojilnice pri današnjem položaju dovoljujejo velike kredite v čisto špekulativne svrhe kakor so krediti trgovcem in industrijcem, za katere je bančni kredit ne pa zadružni in kakor so veliki krediti prekupovalcem in razkosovalcem kmetijskih zemljišč, ki so za kmetijstvo in zadružništvo na splošno škodljivi in koristijo le poedinemu špekulantu.

Z gornjim sestavkom ne mislimo, da smo rešili problem, ki stoji danes v vsej velikosti pred zadružništvom, kako rešiti vrednost v zadružništvu zbranim kapitalom pri padajoči valuti in kako s tem zaščititi zadružnega vlagatelja in s tem tudi zadružništvo in zaupanje v zadružništvo pred grozečo škodo, ampak smo ta problem samo ugotovili in ga načeli; želimo pa, da bi se o tem problemu razgovarjalo med zadrugarji, iskalo nova pota in nove načine in bi se morebiti zadrugarji, ki jim je to na srcu in o tem razmišljajo, oglasili s svojim mnenjem v našem listu.

Anketa Glavnega Zadrúžnega Saveza v Beogradu radi aprovizacije pasivnih krajev.

Radi občutne suše v mnogih krajih kraljevine in radi vprašanja prehrane pasivnih krajev, ki ga je povzročila suša, je Glavni Zadrúžni Savez sklical za dan 3. septembra anketo zastopnikov zadrúžništva in gospodarskih strokovnjakov v Beograd.

Ankete so se udeležili številni zastopniki zadrúžnih zvez iz Bosne in Hercegovine, Hrvatske in Dalmacije, Srbije in Slovenije. Zadrúžno zvezo v Ljubljani je zastopal poslanec Ivan Stanovnik.

Anketa je ugotovila sledeča dejstva. Beda in od suše povzročena slaba žetev je v nekaterih krajih države tako velika, da ima lahko za posledice velike socialne zmede. Pomoč mora priti takoj. Z zavlačevanjem se vežejo roke onim, ki bi želeli pomagati, in se podpira špekulacija z živili. Zadrúžne zveze so pripravljene, da sodelujejo pri zatiranju draginje in pri prehrani pasivnih krajev. Zveze so tudi za ta posel najbolj sposobne, ker stojijo v neposrednem stiku s širokimi sloji ljudstva in ker ne delajo za profit, kakor privatna trgovina in špekulacija.

V to svrho bi morala država zadrúžnim zvezam pomagati z brezobrestnim kreditom ali vsaj s kreditom po nizki obrestni meri, s prodajo pridelkov državnih imetij po kar najnižji ceni in s hitrim in brezplačnim transportom živil. Kredita potrebne so zveze v pasivnih in aktivnih krajih brez izjeme, da se morejo pridelki kupovati potom zadrúžništva od producentov in tudi prodajati potom zadrúžništva konsumentom brez dobičkanosnega posredovanja trgovine. Isto-

tako je treba stremeti za tem, da se zadrúžnim zvezam poveri pobijanje draginje in prehrana ljudstva tudi v krajih, kjer zadrúžništvo še ni razširjeno. Zadrúžne zveze stoje na stališču, da ljudstvo živila, ki jih dobiva iz aprovizacijskih zalog, plačuje. Vendar pa se mora v bednih krajih ljudstvu plačevanje omogočiti in radi tega je potrebno, da se zlasti v gospodarsko slabo urejenih krajih začne z javnimi deli posebno z državnimi gradbami, ki naj jih predvideva in osigura državni proračun. Tudi iz fonda za prehrano sirot, ki ga predvideva zakon, bi se sredstva mogla porabljati za izvedbo javnih del v siromašnih krajih. Veliko bi pomagalo tudi to, da se dvigne veselje in podjetnost za zidanje na ta način, da se tudi pokrajinskim kreditnim zavodom omogoči dovoljevanje hipotekarnih posojil.

Ako se v soglasju z gornjimi predlogi poveri pobijanje draginje in prehrana pasivnih krajev zadrúžnim zvezam, tedaj anketa misli, da bi se tako izognili socialnim zmedam, ki pretijo naši državi radi draginje in slabe prehrane.

Poleg te predstavke na vlado sta bili sklenjeni na tej anketi še dve drugi predstavki: ena radi premembe zakona o pobijanju draginje in druga predstavka o kreditih za zadrúžništvo, ki bodo potrebni za siromašne kraje.

Vse tri predstavke je posebno odpislanstvo zadrúžništva 5. septembra t. l. predalo ministrstvu za socialno politiko in ministrstvu za poljedelstvo.

Materijal in podlago za gornje pred-

stavke so dale spomenice združnih zvez, upravljene na ministrstvo za socialno politiko, ministrstvo za poljedelstvo in na finančno ministrstvo. Tudi Zadružna zveza v Ljubljani in Gospodarka zveza v Ljubljani

sta v zadevi prehrane pasivnih krajev in v zadevi za to potrebnih kreditov napravili vloge na kompetentna ministrstva potom Glavnega Zadružnega Saveza v Beogradu.

Nekaj navodil za blagovne zadruge.

Z ozirom na nestalno valuto se nahaja vsa trgovina in ž njo tudi blagovne zadruge v zelo težkem položaju. To ne velja samo za naše združništvo v Jugoslaviji; iste težke razmere, povzročene vsled nestalne valute, vladajo v vseh državah Srednje Evrope.

Nemška marka, ki se je nekaj časa držala na isti višini z dinarjem, je letos nenadoma tako silno padla, da je danes 17 mark za en dinar. Zato je prišla nemška trgovina in industrija v težek položaj.

V tem položaju more varno voziti in ogibati se nesreč le oni, ki ima vpogled v položaj, ki se drži stran od drznih spekulacij, računajoč na padec ali porast valute, in ki se pri vsem svojem poslovanju drži gotovih načel.

Zadrugetarji Splošne zveze nemških zadrug so na več sestankih sklenili in izdali za svoje blagovne zadruge sledeča praktična navodila z ozirom na posebne razmere, v katerih živimo danes:

1.) Blagovne zadruge morajo pri svojem poslovanju vpoštevati v vsakem oziru današnje razmere. Ne smejo misliti, da jim zadružna oblika sama po sebi nudi posebno varstvo, kakoršnega druga gospodarska podjetja pogrešajo. Nepreglednost gospodarskih zapletljajev, padanje denarne vrednosti, nesigurnost kalkulacije, brzo se menjajoče gospodarske razmere in mnoge druge okolnosti otežkočujejo danes poslovanje blagovnih zadrug.

2.) Blagovne zadruge so velike

koristi za samostojno obrt in za kmetijstvo v vseh časih. V današnjih razmerah so pa kljub omenjenim težkočam neobhodni pogoj, da se vzdrži samostojno, gospodarsko svobodno in delazmožno kmetijstvo in obrt.

3.) O življenski zmožnosti blagovnih zadrug se ne more dvomiti kljub težkim gospodarskim razmeram. Spretno trgovsko vodstvo, razumevanje zadružne uprave o potrebah članov, zvestoba članov napram svoji zadrugi so najmočnejše opore blagovnih zadrug proti posledicam gospodarskih težkoč. Čim večja je gospodarska moč zadruge, čim bolj držijo člani skupaj, tem prej se bo posrečilo premagati upor trgovine in drugih nasprotnikov združništva.

Zadružna oblika sama še ni porok za zdravo zadružno življenje; za gospodarski uspeh ni v toliki meri važna oblika podjetja. Veliko večje važnosti je to, da blagovna zadruga računa z vladajočimi gospodarskimi razmerami.

Predpogoj za uspeh je zadostna delazmožnost zadruge, primerno zaračunavanje cen in točnost v vseh poslovnih zadevah.

4.) Zadružna zvestoba članov se ne pridobi z besedami in s pojedinimi dobrimi posli. Zadruga si na trajno pridobi svoj krog odjemalcev le tedaj, ako njena poslovna sposobnost odgovarja potrebam njenega članstva.

5.) Pri določevanju cen blaga se je

treba ozirati na veliko spreminjanje cen in na svetovni trg. Kakovost blaga se v splošnem mora višje upoštevati, nego nizka cena, ki se more dovoliti v pojedinih slučajih.

6.) Cena blaga se mora ravnati po svetovnem trgu. Ako cena zraste, je treba vse zaloge po možnosti takoj nastaviti po višji ceni. Pri padajočih cenah je treba cene takoj ublažiti, da ostane članom zaupanje v poslovno sposobnost zadruge.

Zadruga mora v vsakem slučaju skrbeti za svojo likvidnost.

Čim hitrejši je sklep, da se blago, katerega cena je padla, prodaja po dnevnih cenah, tem manjši bo zguba.

7.) Plačevanje v gotovini je za zadrugo pri nakupu blaga in za člane napram zadrugi za obstoj zadruge neobhodno.

8.) Zadostni lastni kapital je predpogoj za življensko zmožnost blagovne zadruge. Pri določevanju deležev in vplačil na deleže je treba vpoštevati nizko vrednost denarja in visoke cene blaga. Člani zadruge morajo biti zainteresirani na usodi zadruge ravno na ta način, da so udeleženi z visokimi deleži. Pri določevanju popustov pri blagu se je treba silno ozirati na posebne časovne razmere.

O višini zaloge naj ne odločuje želja članov, temveč denarni položaj zadruge in pravilna ocena rizika, ki ga predstavlja vsako skladišče.

Ni pravilno, da so zadruga prisiljene kupovati pri centrali, ravno tako tudi ne, da so člani prisiljeni kupovati pri zadrugi.

10.) Vsaka blagovna zadruga naj bo v zvezi s sposobnim kreditnim zavo-

dom za denarne posle. Izposojila pričlanih so umestna le v majhnem obsegu. Pri vseh večjih zneskih je bolj umestna zveza s kreditno centralo.

11.) Vsaka blagovna zadruga mora v svojem področju in obsegu postaviti pogoje za življensko in poslovno sposobnost.

Majhne blagovne zadruga imajo v splošnem zelo malo izgleda na uspeh. Stroški za upravo so v razmerju s prometom preveliki, tako da uničijo rentabelnost podjetja. Priporoča se združitev malih zadrug v večjo okrajno zadrugo, kolikor je z ozirom na krajevne in strokovne razmere mogoče. Z združitvijo manjših zadrug raste seveda potreba po lastnem kapitalu. Na to se je treba primerno ozirati.

12.) Pri ustanavljanju osrednjih nakupovalnih zadrug je potrebna največja previdnost. Preiskati je treba, ali dopuščajo posebne razmere dotičnega blagovnega trga uspešni razvoj take centrale. Prav posebne previdnosti pa je treba, ako je računati z vzdrževanjem večjega skladišča, z zalogami. Pomisliti je treba, da-li ni dana možnost, da se osrednja zadruga omeji samo na posredovanje trgovskih poslov.

13.) Prepri med blagovnimi zadrugami in osrednjo zadrugo in med zadrugami in njih člani naj se poravnavajo pri združnih razsodiščih.

Zadruga, katere imajo danes opraviti z blagovnim poslovanjem, bodo gornja navodila, čeprav so v zelo skrčeni obliki, razumele. Svetujemo jim, da jih tudi vpoštevajo, ker so po večini prav dobro uporabna tudi v naših razmerah.

.....

◎ ◎ ◎ ◎ ◎ NOVE NAREDBE. ◎ ◎ ◎ ◎ ◎

Načrt zakona o neposrednih davkih je te dni razposlalo finančno ministrstvo. Načrt obsega v 190 členih določbe o neposrednem davku: a) na donos, b) na skupne dohodke, c) na skupno premoženje. Neposredni davek na donos (pod a) se zopet deli po svojem izviru na donos 1.) iz zemljišča, 2.) iz stavb, 3.) iz podjetij in obrtov, 4.) iz obresti in rent, 5.) iz dela. Neposredni davek na skupne dohodke bi zamenil dose-danjo osebno dohodnino in bi pomenil novost za Srbijo in Črno goro. Za vse dele države pa je novost projektirani davek na skupno premoženje (pod c). Podloga temu davku je celokupno premoženje in nepremično čisto premoženje davčnega zavezanca. Stopnja davka je pri premoženju do 25.000 Din. pol promile (t. j. 50 para od tisoč dinarjev), potem pa progresivno raste in doseže pri 500.000 Din. 3‰, pri 1.000.000 Din. 4‰, pri 3.000.000 Din. 6‰, pri 6.000.000 Din. 8‰. Pri premoženju 10.000.000 Din. doseže davek 9‰, pri 15.000.000 Din. doseže 1‰, to se pravi, da 15.000.000 sko-premoženje plača 150.000 Din. premoženjskega davka.

Načrt zakona je izdelala Generalna direkcija neposrednih davkov s sodelovanjem strokovne ankete. Ta načrt bo predložen parlamentu.

Velikega pomena bo enotni zakon gotovo za kredit države same in pa za pravno sigurnost davčnih zavezan-cev, katerim je danes pri tej pestrosti starih in novih davčnih zakonov, odredb in predpisov nemogoče poznati, koliko so obvezani plačati, ko niti davčne oblasti ne vedo, koliko veljajo še naredbe in zakoni, koliko so razveljavljeni.

Vprašanje je tudi, ali bo zlasti premo-

ženjski davek prošel srečno skozi parlament. Želeti je gotovo, da pridemo čim prej do enotnega davčnega zakona. Več o načrtu v prihodnji številki.

Sprememba revizijskega zakona v N. Avstriji. Kakor je znano, mora biti vsaka zadruga glasom revizijskega zakona iz l. 1903 najmanj vsaki 2 leti v vseh panogah poslovanja in uprave pregledana.

V Nem. Avstriji je bil z ozirom na velike stroške, ki jih zadrugam povzročata revizija, stavljen predlog, da se striktna zahteva dveletne revizije omili na ta način, da je zveza dolžna zadrugo revidirati vsake štiri leta. Ako pa je zadnja revizija odkrila znatne napake in nepravilnosti poslovanja, tedaj je revizijska oblast upravičena odrediti ponovno revizijo že po 2 letih.

Predlog je stavila „Agrotterra“, osrednja organizacija kmetijskih zadrug; Splošna zveza avstrijskih zadrug (Wrabetz-ova) pa predlog hudo napada.

Povišanje trošarine za sladkor, kavo, pivo, fino vino in bencin je stopilo v veljavo dne 15. avgusta t. l. vsled razglasa generalne direkcije posrednih davkov z dne 2. avg. 1922. Poviša se trošarina:

na sladkor	za 100 kg	od 400	na 500	Din.
„ kavo	„ 100	„ „	200	„ 400
„ fino vino	„ 100 l	„ „	600	„ 800
„ na bencin	„ 100 kg	„ „	10	„ 300

15. avgusta je bilo treba za vse zaloge navedenega blaga, kolikor jih je kdo imel, plačati razliko med prejšnjo in povišano trošarino. Le sladkor, ki se je nahajal v skladiščih potrošnih zadrug, je bil prost od plačila te razlike. Natančneje o tem glej notico, na strani 125 „Kmetijsko strojne zadruga in povišana trošarina na bencin“.

Nevarnostni razredi in nevarnostni odstotki za zavarovanje zoper nezgode se urejajo z naredbo ministra za socialno politiko z dne 21. junija 1922 v Ur. listu št. 88 z dne 25. avg. 1922.

Nevarnostna tabela obsega 14 nevarnostnih razredov od I—XIV, v vsakem razredu tri odstotne stopnje. Že v 7. št. Nar. Gosp. (str. 90) smo govorili o zakonu o zavarovanju delavcev zoper bolezni, za onemoglost in zoper nezgode. Po § 6 tega zakona so za sedaj izvzeti od obveznega zavarovanja poljedelski delavci in posli v poljedelskem delu. Vendar pa se morajo pri poljedelskih podjetjih po predpisih zakona zavarovati oni delavci, ki jim preti nevarnost od kotla ali gonilne naprave, ako torej poljedelska podjetja uporabljajo parne kotle ali naprave, gonjene z elementarno silo ali z živalsko silo. To omenjamo radi tega, ker morajo vsled te določbe biti

zavarovani poljedelski delavci pri mlačbi, rezanju slame, pri prešanju sena in slame, pri kosilkah in žetvenih strojih in sploh pri vseh kmetijskih strojih, ako te stroje goni elementarna (ogelj, voda, para, plin, zrak, elektrika i. t. d.) ali živalska sila.

Naredba razlikuje pod splošno skupino poljedelskih obratov štiri vrste obratov: kmetijski obrati, gojitev živali, vrtnarstvo, ribarstvo. Za kmetijske obrate ima 18 postavk z oznako nevarnostnega razreda n. pr.: 1.) Poljedelska podjetja in gospodarstvo V. nevarnostni razred (n. r.); 7.) Parni in drugi motorni plugi XIV. n. r. (t. j. najvišji); 8.) Mlatilnice s parno, bencinsko, električno silo i. t. d. XIV. n. r.; 10.) Mlatilnice z živalsko ali človeško silo XII. n. r.; 12.) Priprave za rezanje krme XIV. n. r.; 13.) Stroji za košnjo XIV. n. r.; 15.) Priprave za grabljenje sena IV. n. r.

□ □ □ □ □ □ ZADRUŽNIŠTVO. □ □ □ □ □ □

Kmetijsko strojne zadruge in povišana trošarina na bencin. Kakor je znano, je bila vsled razpisa Generalne direkcije posrednjih davkov v Beogradu z dne 2. avgusta 1922 s 15. avgustom poleg drugih povišana tudi državna trošarina na bencin od 10 Din. na 300 Din. za 100 kg. To pomeni 30kratno zvišanje trošarine in podražitev bencina za več kot 30%.

Ker večina kmetijsko-strojnih zadrug pri nas dela z motorji na bencin, in je torej poraba bencina pri naših kmetijsko-strojnih zadrugah zelo velika, pomeni za nje to povišanje trošarine velikansko breme in bi kmetijsko delo, ki ga vršijo z motorji na bencin, postalo zelo drago. Radi tega je Zadružna zveza v Ljubljani v interesu kmetijskega združništva zlasti z ozirom na to,

da je pri njej včlanjenih 26 kmetijsko-strojnih zadrug, napravila na finančno ministristvo posebno vlogo radi popolne oprostitve trošarine na bencin za kmetijsko strojne zadruge. Za ugodno rešitev te vloge je pri finančnem ministristvu interveniral poslanec Ivan Stanovnik, kateremu se je obljubilo, da bo vloga v kratkem ugodno rešena.

Istčasno s to vlogo je Zadružna zveza napravila tudi vlogo za oprostitvev plačila trošarinske razlike na sladkor, kolikor se ga je nahajalo pri potrošnih zadrugah 15. avgusta. Z zgoraj navedenim razpisom je bila namreč tudi trošarina na sladkor povišana, pri čemer pa razglas izrecno pravi, da so tega povišanja oproščene zaloge, kolikor se jih nahaja 15. avgusta

pri potrošnih zadrugah. V vlogi na finančno ministrstvo je Zadružna zveza prosila, da naj se na vse finančne kontrole pošlje opozorilo, da spadajo kmetijske nabavne in prodajne zadruge, kmetijska društva in konsumna društva pod takozvane potrošne zadruge in da so vsled tega oproščene plačila trošarinske razlike za sladkor, kolikor so ga imele v zalogi 15. avgusta.

Posvet dolenskih živinorejskih zadrug. Dne 16. avgusta t. l. na sv. Roka dan so se sestali zastopniki živinorejskih zadrug na Dolenjskem k posvetovanju o svojem bodočem delu. Zborovanje je bilo zelo dobro obiskano, poleg odposlancev živinorejskih zadrug so se ga udeležili tudi zastopniki oddelka za kmetijstvo, Zadržne zveze, Kmetijske družbe, Gospodarske zveze, domačega županstva i. t. d. Zborovanje je spretno vodil načelnik dolenskega okrožja živinorejskih zadrug g. Franc Hočevar iz Strug. Obravnavala so se razna aktualna vprašanja, ki zadevajo našo živinorejo, zlasti nabavo in oskrbovanje plemenjakov, oskrbovanje hlevov, grozeče pomanjkanje krme, premovanje goveje živine, davčne in pristojbinske stvari in razne druge zadeve. Debata je bila prav živahna, kar dokazuje, kako veliko zanimanje vlada med združenimi živinorejci za svojo organizacijo.

Upati je, da bo ta sestanek in prijateljski razgovor zopet dokaj pripomogel, da se požiye živinorejske zadruge.

Posojilnica v Vojniku obhajala je pretečeni mesec 25letnico svojega obstanka. Pri tej priliki je razdelila 10.160 kron v dobrodelne namene raznim šolam, občinam (za reveže), gasilnim društvom in dr.

V trajen spomin tega svojega slavlja je tudi določila 600 kron vsakoletne podpore (ustanove) enemu pridnemu učencu kake kmetijske šole (v prvi vrsti one v Št.

Jurju ob j. ž.). Pravico do te ustanove imajo kmetijski sinovi župnij: Vojnik, Nova cerkev, Šmartin v r. d., Frankolovo in Črešnjice.

Prošnje naj se do 1. oktobra vlagajo pri „Posojilnici v Vojniku“.

Zadruge na ljubljanskem velesejmu. V času od 2. do 11. septembra se je vršil velesejem v Ljubljani, ki so se ga v znatni meri udeležile tudi zadruge s svojimi izdelki. Splošno moremo reči, da so zadruge izstavile blago, ki more vzdržati konkurencu s sličnimi zasebnimi podjetji. To je dokaz, da je združna oblika produkcije enakovredna privatni produkciji.

Na velesejmu so bile zastopane sledeče zadruge:

1. Gospodarska zveza v Ljubljani. To, po obsegu svojega poslovanja največje združno podjetje je razstavilo razne poljedelske stroje, med njimi lepo mlatilnico, ki je vzbujala veliko pozornost. Njen mlekarški oddelek ima na razpolago fino namizno in čajno maslo in raznovrstne sire ter potrebščine za mlekarški obrt. Vinski oddelek zveze je bil nameščen v posebnem ličnem paviljonu in je tvoril ves čas sejma veliko atrakcijo vsled izborne kakovosti domačih vin in mesnih izdelkov.

2. Žebljarska zadruga v Kropi je razstavila svoje železne izdelke, kakor tračnike, vijake, žakovice in raznovrstne žeblje. Zadruga je znana po solidnosti svojega blaga daleč preko mej Slovenije in si je letos na semnju zopet zelo razširila krog svojih odjemalcev. Zadruga zaposluje blizu 300 ljudi v svojih obratih, ki so opremljeni z najmodernejšimi stroji za proizvodnjo žebeljev in drugih v to stroko spadajočih predmetov. Njena produkcijska zmožnost bi se dala še dokaj povečati. Z uspehom semnja je zadruga prav zadovoljna.

3. Slamnikarska in klobučarska zadruga

v Mengšu je tudi letos imela na semnju svoje solidne izdelke, ki so pa žal pri našem občinstvu še premalo znani. Zadruga je dobila na razstavi dokaj naročil, zlasti iz Srbije in Dalmacije.

4. Lončarska zadruga v Komendi je bila sicer še le pred kratkim ustanovljena, je pa prišla na razstavo že s prav raznovrstnim in ličnim blagom svoje stroke. Tudi ta zadruga si je na semnju pridobila dokaj naročnikov.

5. Osrednja čipkarska zadruga v Ljubljani je vzbujala pozornost s svojimi umetniškimi izdelki, ki so vsi napravljeni iz lanenega sukanca, tako da je njeno blago ne samo prav lično, ampak tudi trpežno. Zadruga se je v zadnjem času že toliko povzdignila, da prodaja čipke tudi na Holandsko, Angleško in v Ameriko, kar vsekakor pomeni priznanje njeemu delu.

6. Sirarska zadruga v Starh Fu inah je imela razstavljen svoj izvrstni ementalški sir. Dobila je precej naročil iz Srbije in Hrvaškega.

7. Oblačilnica za Slovenijo v Ljubljani se je udeležila razstave z raznim manufakturnim blagom češke provenience.

Poleg teh zadrug so bile na semnju zastopane še sledeče:

8. Sodarska zadruga v Železnikih, ki je razstavila sode iz mehkega lesa.

9. Sodarska zadruga v Tacnu (sodi za vino).

10. Puškarna v Kranju je razstavila razno strelno orodje in lovske potrebščine.

11. Lesna in kovinarska zadruga Strnišče pri Ptujju.

12. Pletarna v Strnišču pri Ptujju.

13. Produktivna zadruga kleparjev, inštalaterjev, kotlarjev in krovcev v Ljubljani.

14. Obrtna hranilnica in posojilnica v Kranju je razstavila izdelke svojih članov.

Hrvatsko slavonsko gospodarsko društvo v Osjeku je imelo 15. avgusta svojo redno glavno skupščino. Upravni odbor je izdal za to priliko obširno in zelo stvarno poročilo, ki daje v veliki meri lepo sliko današnjih gospodarskih razmer.

V zvezi je včlanjeno 176 zadrug s 27.941 člani. Delež glavnica znaša 154.550 K. Zveza je že v prošlem letu pozivala člane, da bi začeli s štedenjem, da bi tako zbirala potrebni kapital od svojih članov v obliki hranilnih vlog. V tem pogledu ni imela uspeha, ker so koncem poslovnega leta znašale vloge skupno le K 194.560.

Poročilo govori tudi o gospodarskih tečajih in o zimski gospodarski šoli. Tečajev se je udeležilo vsega skupno 2.261 slušateljev. Bili so to tridnevni tečaji. Poleg tega je društvo imelo poseben tečaj za združne tajnike in blagajnike in je priredilo tudi naučna potovanja za zadrugarje: v Prago in v Ljubljano. Glede napredka kmetijstva daje poročilo pregled o delu zveze na vzornih gospodarstvih, o poskušnjah z umetnimi gnojili, o uvajanju kmetijskega računstva za posestnike, o komasacijah in melioracijah ter o posameznih panogah poljedelstva, pri katerih je zveza sodelovala zaboljšanje in napredek.

Kapitalizem in zadružništvo. O razmerju kapitalizma do zadružništva je vsakemu zadrugarju znano, da ni ravno prijateljsko, da bi kapitalizem želel spraviti zadružništvo s sveta, da pa se tudi zadružništvo zaveda, da kapitalizem sam sebi koplje grob in da bo za njim sledila doba zadružnega gospodarskega reda.

Lepo prispodobo o razmerju kapitalizma in zadružništva je dal na skupščini Zadružne zveze v Splitu predsednik dr. Bervaldi v svojem poročilu, kjer primerja kapitalizem z grškim bogom Kronosom, kateremu je bilo prorokovano, da ga bo eden

iz njegovih otrok vrgel s prestola. Da to prepreči, je Kronos vsakega otroka, ki se mu je rodil, sproti požrl. Ko se je rodil sin Zevs, ga je hotela mati rešiti in je Kronos-u dala mesto sina v plenice zaviti kamen, Zevs-a pa je poslala na otok Kreto, kjer se je v neki votlini vzgojil. Ko je odrasel, napovedal je očetu Kronosu borbo. V tej borbi, v kateri so soletovale na jedni in drugi strani vse sile prirode, je sin Zevs premagal Kronos-a in sam zavzel prestol. Tako grška bajka.

Tudi kapital je v prošlem stoletju imel srečo ali nesrečo, da je rodil zadružništvo. Pod pritiskom kapitala so namreč ljudje prišli v bedo in stisko in začeli misliti, kako se boriti proti kapitalu. Začeli so se v svrhu vzajemne pomoči in skupne borbe proti kapitalu združevati in tako se je pod pritiskom kapitala rodilo zadružništvo. — Kapitalizem sedaj s sovražnim očesom gleda na svojega otroka in bi ga hotel uničiti, požreti, ker se boji za svoje gospodstvo. Toda čimbolj kapitalizem divja, tem bolj se osovraži med ljudstvom, tem več nasprotnikov mu raste in tem več pristašev pridobiva zadružništvo, katero kot mladi krepki bog Zevs po dolgi težki borbi stopi na prestol, ki ga dosedaj zavzema kapitalizem. Ali je tisti čas blizu ali še zelo daleč, to zavisi od zavesti in discipline zadrugarjev.

O davčnih in pristojbinskih ugodnostih doslej še nismo dobili potrebnih pojasnil. Zato za enkrat še ne moremo dati navodila, kako je zadrugam postopati pri izračunavanju pristojbin po novih predpisih. Do nadaljnjega naj se torej zadruga ravnajo po dosedanjih predpisih. Vse vloge na sodišča pa naj delajo potom Zadružne zveze.

Ko dobimo v roke točno besedilo zakona, ki določa davčne in pristojbinske olajšave za zadruga in pogoje teh olajšav, bomo tudi dali zadrugam navodila, kako imajo v smislu teh pogojev izvesti premembo pravil na izrednih občnih zborih.

Lestvice za pristojbine, kakor so objavljene v Mrkunovi zadružni knjižici. I. zvezek „Hranilnice in posojilnice“ na platnicah, so nepravilne. Sedaj veljavne so one lestvice, ki smo jih objavili v I. številki letošnjega Narodnega Gospodarja. To sporočamo v vednost vsem zadrugam zlasti pa hranilnicam in posojilnicam, da ne bodo previsoko kolekemale, ker so v Mrkunovi knjižici lestvice s 100% poviškom, ki pa niso več v veljavi.

Zoper druginjo. Da se zaustavi silno naraščajoča druginja, je vlada pod pritiskom javnosti dovolila brezcarinski uvoz vsega žita. Vsled tega se baje nekateri trgovci v Bosni in Hercegovini nakupili večje množine ameriksanske moke, ki jih stane 3 K pri kg ceneje nego domača moka.

Da se izvoz žita omeji, je bila zvišana izvozna carina na vse vrste žita in na mast in sicer prav izdatno tako, da bo pri tej visoki carini izvoz žita skoro nemogoč in se z visoko carino doseže isti uspeh kot s prepovedjo izvoza. Nekoliko manj kot na žito je povišana carina na moko. To pa zato, da se bo žito doma mlelo in ostanejo doma za krmno otrobi in slabše vrste moka, boljša moka pa se izvozi.

Novi bankovci po Din. 1000, narejeni na Francoskem, pridejo v kratkem v promet.

